

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z powództwa Z.D. i J.D.

przeciwko M.S.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

w związku z wnioskiem powodów o wyłączenie asesora sądowego P.B. od orzekania w sprawie o sygn. I C 782/20 toczącej się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 25 sierpnia 2023 r.,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 lipca 2023 r., I C 782/20, Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku na podstawie art. 26 § 2 u.SN przekazał Sądowi Najwyższemu – Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek powodów Z.D. i J.D. (dalej: „wnioskodawcy”) o wyłączenie asesora sądowego, zawarty w zażaleniu z 12 lipca 2023 roku.

Wniosek o wyłączenie asesora oparto na twierdzeniu, jakoby nie był on asesorem, bo „jego powołanie jest nieważne”. Twierdzenie to oparto na uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20.

Wnioskodawcy błędnie utrzymują, jakoby asesor został powołany przez KRS ukształtowaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. z 2018 r., poz. 3), bowiem w rzeczywistości powołania P.B. na urząd asesorski dokonał Prezydent RP 28 września 2021 r., na wniosek KRS.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Wniosek o wyłączenie sędziego (asesora sądowego) skierowany do rozpoznania Sądu Najwyższego na podstawie art. 26 § 2 u.SN jako obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego (asesora sądowego) lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, podlega załatwieniu w sposób określony w art. 26 § 3 u.SN poprzez pozostawienie go bez rozpoznania.

2. W pierwszej kolejności wskazać należy, że wniosek o wyłączenie sędziego formułowany na podstawie art. 26 § 2 u.SN można *per analogiam* odnieść również do asesora sądowego, z tego względu, że wniosek ten służy kontroli, czy osobie orzekającej w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej można przypisać cechy niezawisłości i niezależności, o których mowa w tym przepisie, a którymi musi odznaczać się również asesor sądowy. Tym niemniej, może on być rozpoznawany jedynie względem osoby, która faktycznie pełni urząd sędziego lub asesora sądowego, bowiem tylko te osoby muszą się odznaczać przymiotami niezawisłości tak, aby sąd w którym zasiadają można było uznać za niezależny. Na podstawie art. 26 § 2 u.SN nie da się zatem rozpoznać zarzutu polegającego na kwestionowaniu statusu sędziego (asesora sądowego) i niewskazującego żadnych okoliczności, które mogłyby świadczyć o braku niezawisłości osoby objętej wnioskiem.

3. Na mocy art. 26 u.SN ustawodawca powierzył Sądowi Najwyższemu rozpoznawanie określonej kategorii wniosków lub oświadczeń formułowanych w toku spraw rozpatrywanych przez sądy, a jednocześnie ograniczył zakres kognicji Sądu do takich jedynie wniosków, które zawierają zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego.

Nie ma wątpliwości, że w przedmiotowej sprawie nie sformułowano konkretnych zarzutów podnoszących okoliczności wskazujące na brak niezawisłości asesora sądowego lub niezależności sądu. Rozpatrywany wniosek

wiąże się z ogólnym stwierdzeniem, w myśl którego, wskazany w nim asesor sądowy miał nie zostać prawidłowo powołany. W ślad za tak generalnie określoną podstawą wniosku o wyłączenie sędziego nie wskazano w nim jednak żadnych zarzutów, które mogłyby faktycznie wskazywać na ewentualny brak niezawisłości asesora sądowego objętego wnioskiem o wyłączenie.

Regulacje ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, w oparciu o które została przeprowadzona procedura konkursowa na urząd asesora sądowego, były między innymi przedmiotem kontroli konstytucyjności przeprowadzonej przez jedyny umocowany konstytucyjnie do tego organ, jakim jest Trybunał Konstytucyjny. W efekcie tej kontroli, regulacje te, „wyrokiem z 25 marca 2019 r., w sprawie K 12/18 uznane zostały za zgodne z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z treścią art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Oznacza to, że wiążą wszystkie podmioty występujące w obrocie prawnym, a więc zarówno strony i uczestników postępowania, jak również organy stosujące prawo” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2021 r., I NKRS 34/21, pkt 5).

Przytoczone rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego dodatkowo wzmacniają istotne racje ustrojowe, wskazane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Podnosi się w nim, że „na gruncie polskiego systemu konstytucyjnego, w którym władza zwierzchnia należy do Narodu, ten zaś, jeśli nie sprawuje jej bezpośrednio, to czyni to za pośrednictwem swoich przedstawicieli (art. 4 Konstytucji RP), budowanie argumentu kwestionującego legitymizację organu konstytucyjnego w oparciu o twierdzenia, że członkowie tego organu są wyłaniani przez przedstawicieli Narodu (art. 104 ust. 1 Konstytucji RP), oznacza kwestionowanie demokratycznych podstaw państwa prawnego, poprzez postulowanie konieczności wyłączenia określonych obszarów funkcjonowania władzy spod oddziaływania reprezentacji Narodu i poddania go pod wyłączną kontrolę jednej spośród korporacji zawodowych. Argument taki nie ma racji bytu na gruncie zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), które ma realnie stanowić dobro wspólne obywateli (art. 1 Konstytucji RP)” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2021 r., I NKRS 34/21, pkt 6).

Instytucja wyłączenia sędziego (asesora sądowego), powiązana z istnieniem sygnalizowanych m.in. przez stronę okoliczności mogących wywoływać wątpliwości co do sposobu realizowania przez sędziego przyznanej mu władzy sądenia, ma charakter gwarancji procesowej dotyczącej rozpatrywania konkretnej sprawy i odnoszącej się do konkretnego postępowania. Zatem jest ona każdorazowo uzależniona od istnienia i oceny okoliczności faktycznych, które w danych warunkach mogą mieć wpływ na sposób prowadzenia postępowania przez danego sędziego. W konsekwencji niedopuszczalne jest formułowanie zastrzeżeń o generalnym braku niezawisłości danego sędziego, jeżeli są one oderwane od specyfiki i okoliczności konkretnej sprawy. Rozpatrywany wniosek o wyłączenie nie wiąże się ani z okolicznościami postępowania, w ramach którego został sformułowany, ani, tym bardziej, z postawą czy działaniami asesora sądowego, którego dotyczy.

4. Co więcej, nawet powołana we wniosku – jako jego podstawa prawna – uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 nie zawiera twierdzenia, jakoby osoby, które z naruszeniem Konstytucji RP stygmatyzuje, jako niezdolne do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, nie pełniły urzędu sędziowskiego.

Ponadto uchwała ta, aby mówić o sprzeczności składu sądu z przepisami, w odniesieniu do osoby powołanej na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), stawia dodatkowy wymóg – jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Niezależnie od powyższego, podkreślić należy, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, wspomniana uchwała połączonych izb Sądu Najwyższego została uznana za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3

pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 EKPCz. Jak już wskazano, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP), a więc wiążą bezpośrednio wszystkie organy państwa, w tym również wszystkie składy sędziowskie sądów powszechnych i wszystkie składy sędziowskie Sądu Najwyższego. Dlatego niedopuszczalne byłoby oparcie rozstrzygnięcia sądowego na uchwale Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., która w wyniku wyroku TK utraciła swój walor normatywny ze względu na niezgodność z Konstytucją RP i z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.

5. Z uwagi na wskazane okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[K.O.]

[ms]